

Uns anys després

Fa poc vaig tornar al poble. Al poble nou, vull dir, perquè del vell —amb el carrer de Dalt, el carrer de Baix, el carrer de les Tres Fonts, la placeta de cal Rei, el carrer del Pollancre..., la casa on jo vaig néixer, la casa on vivíem abans, la casa de l'àvia..., el camp de batre, el camp de la batalla..., inundat per les aigües del riu Ter submergit al fons del pantà—, ja només en queda el record que servo al plec més íntim de la memòria. I em va ocórrer una cosa extraordinària.

Feia molts anys que me n'havia allunyat, del poble. Ara vivia lluny i els amics d'infantesa —en el record— se m'havien quedat tal com eren quan jo vaig marxar petits i eixerits, com si no haguessin crescut, com si per a ells aquells anys no haguessin passat. No els havia vistos mai més i tampoc no els havia anunciat —no ho havia dit a ningú— la meua visita.

Tot era nou: les cases blanques, l'església amb el campanar alt i prim, amb la vella campana Margarida, i una plaça rodona i carrers nets i la nova fàbrica —en dificultats— Fills de Filats Filets, SA...

Als afores del poble, al cim d'una muntanyeta que dominava tota la contrada i les giragonses del riu —ara gairebé un llac—, hi havien construït un gran hotel, amb una gran terrassa que donava al que un rètol anomenava «vista pintoresca» sobre la presa.

M'havien dit —o havia llegit als diaris— que, quan el nivell de l'aigua baixava una mica, es podia veure la punta del vell campanar amb penell i tot encara ferm, que sobresortia al mig del llac. Vaig assegurar-me a la balconada, i encara no havia tingut temps de girar els ulls cap a l'embassament per descobrir-hi la punta del meu record, que un noieta espavilat se m'acostà amatent i em demanà:

—Què vol prendre?

Vaig quedar sobtat. Aquell vailet era el meu amic en Tararet Bumbum... clavat, exacte, tal com jo el tenia arxivat a la memòria... Quin prodigi! Potser era jo qui, en allunyar-me del poble, havia fet córrer el temps massa de pressa, però ells, els meus amics...

Sorprès pel meu aturament, el vailet va cridar el seu pare i, en sortir l'home del bar de l'hotel, en veure l'autèntic Tararet, vaig comprendre que aquell noieta era el fill —clavat— del meu antic amic. Un cop passat el moment de confusió, vingueren les presentacions, les abraçades, les preguntes... i la invitació a quedar-me a dinar amb ells, en Tararet Bumbum, la seva dona, Rita Minobis —que conservava la mateixa veueta de pardal mullat—, i el seu fill, en Taranit. Vaig acceptar de bona gana després dels primers educats nos -era temporada baixa i no tenien gaire feina- i, un cop entaulats, començarem a desgranar el rosari dels antics temps: en Kirièlison Ratapà havia fet carrera com a tractant de bestiar; en Quelet Flequer tenia una fàbrica de pa —de plàstic, reia en Tararet—, tot pastat a màquina, i vivia a ciutat, la Mariona Ona era presentadora de televisió d'un programa que es titulava, precisament, «Madame Pimpam», una mena de concurs... El senyor Bonifaci Ensenya s'havia jubilat i vivia al poble...

—I continuen arribant, de tant en tant, senyors que, com en Bonaventura Bellanova, diuen que ens porten belles noves per al poble, però que gairebé sempre consisteixen a demanar nos els vots per a les pròximes eleccions... Em van preguntar per la Berta, i jo vaig dir que la veia de tant en tant, també, als Estats Units, on vivia, i treballava en una universitat investigant com evitar els perills de l'energia nuclear. Potser algun dia tornaria al poble, sobretot si la necessitàvem per a evitar que tot esgarrapant en recerca d'urani —darrerament s'havia descobert que la comarca n'era plena—, la multinacional Hofà Millor Kemai, filial de la Fatotbé, SA, no deixés la plana completament aplanada, sense un bri de vida.

I, és clar inevitablement arribarem a evocar aquells qui ens havien deixat per sempre: en Mai Tenquis, la Pepa Tràfecs, mossèn Carbonet...

—El moment més emocionant del trasllat del poble vell al poble nou — recordà una mica impressionat en Tararet Bumbum— fou el moment de passar els morts del cementiri vell al cementiri nou...

És clar vaig pensar jo, no se m'havia acudit mai: eren les arrels del poble, la nostra gent, els nostres records...

—Va passar una cosa molt estranya —continuà en Tararet—. Et recordes de la vella Pobriques? Aquella bona dona, tan vella que el nas li tocava a terra, que vivia sola i es passava el dia fent ganxet... Que no volia molestar mai ningú, que mai no demanava res i sempre estava alegre i disposada a ajudar tothom... Doncs feia poques setmanes que l'haviem enterrada —va morir com un ocell, sense dir ni piu, sense esverar ningú— i, quan vam obrir el nínxol per traslladar-la al poble nou, havia fugit, era buit, no hi havia ningú.

Jo devia fer una cara d'incredulitat total, perquè en Tararet va dir de seguida:

—És increïble, oi? Tothom va quedar bocabadat. Aquest cop sí que ens l'havia feta grossa, la vella Pobriques! Fins que, per un comentari de la Marieta Pademill, vam aclarir el misteri. Anàvem de corcoll buscant què havia pogut passar quan la Marieta, mig per riure, va dir: «Tenia tant de repèl a donar feina i amoïnar l'altra gent, la pobra Pobriques, que no m'estranyaria que se n'hagués anat tota sola al poble nou, ella!» Tal dit tal fet: la trobàrem enterrada al cementiri nou, sense que ningú la hi hagués portada, sense fer cap nosa a ningú, tal com havia viscut tota la seva vida. La meva cara devia semblar encara més dubtosa. En Tararet rigué:

—No facis cara de set jutges. Ja no recordes la llegenda del cavall blanc amb una gota de pluja? Doncs potser algú —jo em malfio d'en Kirièlèison Ratapà— va pensar que el poble nou no podia tirar endavant sense una llegenda nova que ens lligués al misteri del poble enterrat sota l'aigua; ara tota la gent parla de la vella Pobriques com d'una mena d'enllaç entre els dos pobles —el viu i el mort— i diuen que de nit baixa al fons del llac i neteja les cases, repara les parets, es passeja pels carrers... És bonic de pensar que algú tan bondadós i divertit com ella es preocupa d'aquest grapat de cases velles enfonsades on vam viure i ser feliços tants anys...

—Però... vols dir que en Kirièlèison...?

—No diguis res. No matis el misteri, tu, ara. Fins i tot els nois i les noies joves del poble, que han après a servir-se de tota mena de màquines i fan esquí aquàtic i escafandrisme pel llac, diuen que, quan han baixat al fons a

veure el poble vell, han trobat un poble tan ben conservat que sembla impossible que ningú no l'agomboli. I pels carrers deserts, diuen, han vist una ombra negra, com un mocador que voleia...

Vam quedar-nos discutint fins a la nit. A l'hora de tornar-me'n tot era fosc i ple de boira. Una boira espessa que, com deien al poble. «no et deixa veure un ase a quatre passes».

Desobeint els consells dels meus amics, que em demanaven que em quedés a dormir, que la carretera que vorejava la presa i el riu era perillosa amb tanta boira, vaig agafar el cotxe i vaig escapar-me carretera enllà.

Conduïa a poc a poc i amb tota l'atenció possible, però així i tot va arribar un moment que la carretera es va fer invisible, esborrada per l'espessor de la boira. Semblava que hagués caigut al fons del llac i l'aigua em voltés per tots cantons, submergit en la broma baixa, que també en deien. Quan ja estava a punt de deixar-ho córrer, parar el motor, abandonar el cotxe i sortir a caminar vaig veure una cosa que es movia davant els llums, una mena de mocador fosc que volejava arran de terra, com una ombra.

Encuriosit, excitat, vaig seguir amb el cotxe el moviment lent i dificultós del meu guia... Mentre avançàvem, em van pujar al cap tots els records, com en una febre. Guardava tantes coses meves aquella terra que segur que no em deixarien perdre. L'ombra va guiar-me fins que la boira s'esfilagarsava i desapareixia.

Amb el cel obert vaig adonar-me que l'ombra del mocador era un gos pelut i negre que no parava de moure la cua. Mentre premia l'accelerador i l'animal desapareixia, un dubte m'escalfava el cap: tenia gos o no en tenia, la vella Pobriques?

Emili Teixidor, *Dídac, Berta i la màquina de lligar boira*, Barcelona, La Galera, 1966, p.127-131